

COSINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

Anul IV. — Nr. 44.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe $\frac{1}{2}$ an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari — Germania 15 M.

Orăștie, 15 Noemvrie n. 1914.

Dr. Alexandru Bogdan, ca profesor al gimnaziului din Brașov, căzut pe câmpul de luptă din Galiția.

† Dr. Alexandru Bogdan, fotografiat ca ofițer. (Plecând la război și-a ras mustața și frumoasa barbă ce purta ca profesor).

† Advocatul Dr. Fabiu Bontescu, mort în luptele pentru apărarea patriei, în Galiția.

Morții noștri:

**Dr. ALEXANDRU BOGDAN
și Dr. FABIU BONTESCU,
căzuți pe câmpul de luptă.**

Cetitorilor noștri le va fi cunoscută zguduitoarea știre ce s'a răspândit ca fulgerul că doi vrednici și distinși bărbați tineri ai ostreii inteligenței noastre din Ardeal, profesorul *Dr. Alexandru Bogdan* din Brașov și avocatul *Dr. Fabiu Bontescu* din Hateg, oficeri în rezervă, au căzut pe câmpul de luptă din Galiția, murind moarte de eroi în luptele grele cu Rușii.

Ni-se strângе sufletul de durere văzând zilnic în listele căzuților numele Românilor greu răniți oir morți și ni-se umeze ochii cetind între cei morți nume ca ale dlor: *Dr. Bogdan* și *Dr. Bontescu*...

Dăm aci chipurile iubiților noștri frați dimpreună cu câteva amănunte din clipele cele din urmă ale vieții lor militare, iar în numerii noștri viitori vom aduce fotografiile altor oficeri români, activi și în rezervă, căzuți pe câmpul de bătae.

Despre *Dr. Bogdan*, de toți iubitul profesor dela Brașov, care a murit izbit în plin de-o șrapnelă rusească, care tot la fleciuit, însuși comandantul batalionului seu, dl major F. care de prezent zace bolnav în Orăștie, ne pune la dispoziție spre publicare următoarele preafrumoase amintiri din zilele petrecute împreună pe câmpul de luptă, unde sublocotenentul Bogdan era aghiotantul comandantului român, majorul F.:

„Când am ajuns întiiată în fruntea batalionului — scrie dl Major în amintirile sale, — mi-a atras atențiunea un sublocotenent cu barba și mustața rasă, (le-a ras când a îmbrăcat uniforma militară), a cărui privire de după niște ochelari, avea, cu toată blândețea și semenitatea, ceva sferuțar.

Ochii aceștia întrebau totdeauna, atât la instrucția teoretică cât și la cea practică, și adeseori mă lăsam ademenit de privirea lor, ca să repet unele lucruri sau să dau explicații mai amănunțite.

Eram convins, că e un profesor, care conștient, ca pe catedră, voia nu numai să-și întrezească cunoștințele militare, ci să ajungă perfect.

Eră profesorul *Dr. Alex. Bogdan*.

Scoborârea din vagon a sicriului Regelui Carol, când a sosit dela Sinaia la București.

În 9 Sept. n., am fost toată ziua în luptă, și înaintasem deja până la 500 m. aproape de inimic, care să afla în o cetăție formidabilă, și era sprijinit de vreo 20 de tunuri.

Pe la 5 ore d. a., căpătasem ordin să ne retragem până la satul R. Fac semn celor mai de aproape, cari comunică signalul meu mai departe și trupele se retrag în cea mai perfectă ordine.

Înainteia mea, la stânga, mai observ un pluton care nu se mișcă.

Înzadar fac semne, — plutonul nu se mișcă.

Tot câmpul se golise deja și plutonul sta într'un foc puternic de șrapnele, căci Rușii observând manevra noastră, începuseră un foc adevărat infernal.

Într'un târziu s'a retras și plutonul acesta, care fără nici o îndoială a protegiat mult retragerea perfectă a noastră.

Curajosul comandant era prof. Bogdan.

În 12 Sept. n., ne aflam lângă satul H. la avantposturi.

Dimineața pe la 7 ore îmi căutam aghiotantul, pe *Dr. Titienu*, — în civil: avocat, care dispăruse de lângă mine.

După timp îndelungat îl găsesc lungit lângă o claie de fân, zvârcolindu-se de dureri, și lângă el, pe prof. Bogdan — îngrijindu-l.

În primul moment am văzut amândoi ce-i cu *Titienu* — holera, doar la toți așa începă!

Sandi Bogdan l-a învăluit în mantaua sa, mi-am dat și eu mantaua, pelerina etc., să-i facem un cuicuș mai suportabil sârmanului *Titienu*, până ce-l vom putea pune p'un car, să-l trimitem la spital.

Realitatea războiului însă m'a silit să mă cuget, că iar n'am aghiotant.

Pe care să mi-l aleg? Dela un aghiotant să cer calități superioare: devotament, abnegație, pricepere pentru situațiuni mai dificile și în prima linie: curaj.

Toate aceste calități le găsim la prof. Bogdan.

Dar, oare știe călări?

Întreb: „Dle *Sandi*! — *Sandi* îi ziceam cu toții. „Știi călări?”

— „N'as putea afirma că știu dom' maior”, îmi răspunse.

— „Dar bine, n'ai călărit nici odată?”

— „Ba da, dom' maior, odată din Brașov până pe Postovar”.

Îmi zisei în mine: dela Brașov până pe Postovar nu-i nu știu ce record, dar fiind decis, să-l cruț, cât îmi va fi posibil, l-am făcut aghiotant.

Războiul însă nu cunoaște considerații! — În noaptea următoare prof. Bogdan a făcut 28 klm., călare, și, în zori de zi, când s'a întors, mi-a zis numai, că îl dor niște picioarele, dar îi place călăritul.

Așa a ajuns profesorul Bogdan aghiotant.

Din 12 până în 20 Sept., ne-a plouat încontinuu. Norii atârnav deasupra noastră, ca niște steaguri o-

Așezarea sicriului pe afetul de tun, după scoborîrea din vagon.

brăzate cu doliu, par'că ceriul făc'ă funerariile celor morți, căci oamenii nu mai aveau timp.

Aveam marșuri strajnice, mai cu seamă noaptea.

Eu, deja bolnav, mă țineam cu sila în șea. Când simțiam, că am să cad de slăbiciune de pe cal, mergeam pe jos.

Sandi Bogdan călăria, ca aghiotant, lângă mine, și adese-ori observam, ce muncă îl costă să-și supri-

boseala, și văzându-mă bolnav, să mă distreze pe mine.

Dar o făc'ă. Și încă atât de inteligent, încât uitam durerile și slăbiciunea.

Adese-ori mă simțiam școlarul lui. Vorbiam și de năcazurile zilei.

Într'o seară, când ne scaldam genunchii de vreo 8 ore în noroiul drumurilor Galiției, mi se plânse că nu mai are ciocolată. Mi-adusei aminte, că eu am încă două cutii.

Le-am scos și i le-am dat.

Eră fericit.

Atunci am văzut și eu, cât de bună e ciocolata, căci Sandi primind-o, și-a adus aminte de o sticlută cu cognac adusă tot din Brașov și încă neatinsă, o puse în circulație între noi doi.

Am tras o dușcă bună și-apoi i-am întins-o lui după datina strămoșească. A tras și el o dușcă bună, căci eră frig, și noi uzi până 'n suflet.

În ziua următoare pe la 5 ore dimineața eram iară în marș.

Prof. Bogdan călăria lângă mine obosit și tăcut.

De-odată îi aud vocea:

— „Dom' maior, mai aveți din cognacul cela de eri?”

— „Am, Sandi dragă!”.

Îi întind sticluta, el trage o dușcă bunișoară, să întoareze apoi cătră mine și cu ochii strălucitori și cu un zîmbet fin, sarcastic mă întrebă:

„Oare ce-ar zice Axente Banciu, să mă vadă bând rachiu la 5 ore dimineața?”

Am tăcut, căci mi cugetam, ce-ar zice despre mine!?

*

În 20 Sept. la 4 ore d. a., mi-am luat adio dela Sandi în satul Ias, chiar lângă cimitir. Eu am fost transportat la spital și dănsul a rămas în Galiția.

Deși plouă torențial, eră bine dispus, și m'a rugat să-i 'aduc la

Generalii armatei române, în gruoă, la înmormântarea Regelui lor viteaz.

O vedere mai de aproape a afetului de tun cu sicriul Regelui Carol. Se vede tunul învălît în tricolorul românesc.

reîntoarcere ciocolată, — de cognac voia să îngrijească însuși.

Și în 20 Oct. tot pe la 4 oare d. 'a. — chiar după o lună — a căzut ca erou pe câmpul de luptă. De știă granata, ce ravagii face, poate să îndreptă 'n altă parte!

Odihnească în pace!

* Scrisoarea de condolență a profesorilor din Blaj.

Corpul profesorilor dela liceul din Blaj a trimis următoarea scrisoare de condolență corpului profesor al liceului din Brașov, din prilegiul morții eroice a colegului mult prețuit și la Blaj, Dr. Bogdan:

„Onor. Direcțiune Gimnazială!
Domnilor Colegi!

Moartea eroică a colegului Dr. Alexandru Bogdan, a profesorului cu minte și inimă largă, a umplut și sufletele noastre de adâncă durere și ochii de lacrimi.

Rugăm On. Direcțiune și pe colegi, ca în durerea adâncă de care sunteți stăpâniți, să primiți sincerele condolențe a corpului profes. dela gimnaziul din Blaj.

Dumnezeu cu puterea sa mare, să Vă mângăie, iar decedatul coleg, a cărui amintire o vom păstra cu drag, să-l dăruiască

Odihnă vecinică!

Blaj, 31 Oct. n. 1914.

Pentru corpul profesoral:
Dr. A. Chețianu,
dir. gîmn.”

Dr. Fabiu Bontescu.

„Românul” din Arad aduce următoarele amănunte despre moartea tânărului avocat din Hațeg, Dr. Fabiu Bontescu, pe câmpul de luptă din Galiția:

Oficerul în rezervă, Dr. Fabiu Bontescu, a murit în spitalul din Chyrow. Unii zic că de coleră, alții că în urma unei răni mortale.

Di sublocot. Ștefan Boeriu dela reg. 16 de inf., anunță distinsei familiei Bontescu din Hațeg, moartea

înstrăinatului lor fiu și frate, prin următoarea scrisoare duioasă:

„În liniștea serii line, în bubuitul îngrozitor al tunurilor și al mitraliezelor, fără mult zgomot, la un mănunchiu de raze de lună, jumătate ascunsă după un noruleț, imbrobodită în ceață și ieșind din când în când să mai lumineze un moment corpul rece și neînsuflețit al prietenului iubit Fabi, — i-am făcut azi, în 24 Oct. n. 1914, prohodul, așezându-l într'un mormânt separat în grădina liceului ieziut din Chyrow.

Altă vedere a sicriului Regelui Carol dus pe afetul de tun spre locul odihnei de veci.

Membrii guvernului, cei 9 miniștri ai Țării, la înmormântarea iubitului lor Domn și Stăpân.

El doarme încunjurat de sutele de ostași înmormântați în groapă comună în această grădină, întocmai cum eră încunjurat și când eră în viață, de toți câți îl cunoșteau.

Departate de cei mai dragi ai lui, străin în țară străină, — i s'a făcut totuș o înmormântare — după împrejurări, — după toată legea creștinească. Nu a murit uitat și nepomenit de nimeni. L-a prohodit părintele Ion Novac, cântăreț fiind un voinic din compania mea, Ioan Buta. Feciorii mei i-au împletit o cunună de brad, și cu flori, iar cununa i-au așezat-o pe crucea mormântului lui, care poartă următoarea inscripție, în nemțește:

Hier ruhet

Dr. Fabius Bontescu,

Führich des k. u. k. Infant. Reg. No. 64.

Vă comunic, că la înmormântare a luat parte, între alții, și medicul șef al spitalului, sublocot. Dr. Liviu Turcu din Sibiu, ofițerii străini și feciorii de-ai noștri, Dr. Turcu a fost de altfel la patul lui Fabiu, când a închis ochii.

Odihnească în pace!"

□ □ □

Întâmplări mărunte din războiul dela Apus.

În loc de cartofi — bombe.

În părțile unde se dau lupte între oștile învrăjmășite, chiar și după

frecerea părjolului se întâmplă nenorociri printre locuitorii pacinici. Astfel, de pe câmpul de războiu apusean, vin știri, că mai ales țărani au să sufere pe urma nepriecerii lor. În Franța de miază-noapte și prin Belgia, sătenii ies la câmp și caulă locurile unde au fost ciocniri între trupe, adunând ce pot găsi pe-acolo: puști părăsite, patroane goale, baionete și tot felul de alte lucruri de ale luptătorilor cōzuji sau morji. Adeseori dau peste granate și șrapnele, pe cari, crezându-le nestrăicicioase, încă le adună. Acestea însă, la lovitură și frecări, se aprind și explodează, ucizând pe nenorociții cari, în neștiința lor, lăcomesc la ele.

Întâmplându-se des astfel de nenorociri, țărani din multe ținuturi, pe unde a fost războiul, nu mai îndrăznesc să mai iasă la câmp, nici chiar în locurile unde n'au fost ciocniri.

Într'un mic sat francez, cu numele Dombosle, s'a întâmplat, că mergând oamenii la holar să scoală cartofi, scurmând prin țărână, au dat de bombe, cari, atinse cu sapa, au luat foc, omorând pe mai mulți din ei! De atunci, bieții oameni, nu mai îndrăznesc să părăsească

satul, căci nu pot să știe când vor culege în loc de cartofi — șrapnele!

*

Un ziarist francez merge pe câmpul de luptă în automobilul unui general german.

Corespondentul ziarului parisian „Matin” scrie, cum l'a bălăt norocul să mergeă pe câmpul de luptă în automobilul unui comandant german. Lucrul s'a petrecut în luptele dela Charleroi. Eră dimineața, pe la ora cinci. Ziaristul se plimbă pe-o stradă, aproape de calea ferată, gândindu-se cum să mergeă spre câmpul de luptă, ca să poată trimite ziarului său ceva vești de pe acolo. Atunci în fața lui se oprește un automobil, din care coboară un general german, însoțit de doi ofițeri și de doi soldați. Generalul se întoarce spre gazetar și salutând curtenitor, întreabă despre un drum mai scurt spre câmpul de luptă. Corespondentul spune, că el însuș merge într'acolo, căci ar vrea să dea știri ziarului său francez.

— Unde vă este automobilul?, întreabă generalul.

— Voi merge pe jos, — răspunde ziaristul.

Înălții magistrați, — membrii Curții de Cassație și a Curții de Apel, — la înmormântarea Regelui, purtându-și uniforma lor de judecători.

Comandantul german l-a învitat atunci să urce în automobilul său. Francezul n'a voit să primească, dar înaltul oficer german i-a zis:

— Poffiți cu noi, fără nici o îndatorire pentru dvoastră!

Au urcat atunci cu toții în automobilul german; francezul în slânga generalului. Mergând așa în goana automobilului, au ajuns atât de aproape de luptă, încât bubul tunurilor, dela o vreme, le-a copleșit convorbirea. Atunci automobilul s'a oprit scurt. Generalul s'a închinat spre ziarist, tot atât de curtenilor, ca la întâlnire, și i-a zis:

— Civili! nu pot să vină mai departe. Mersi, că ne-ați petrecut.

Ziaristul s'a coborât din automobil și a rămas singur în mijlocul câmpului.

Un ziar nou în Anversul cucerit.

Anversul (Antwerpen) a fost jînut ca o foarte puternică cetate a Belgiei. Dar oștile germane, l'au cucerit și pe acesta.

Acum vine din Antwerpen o știre interesantă: căjiva cărturari de acolo s'au pus și au întemeiat un ziar, căci în focul războiului,

cele vechi încetaseră, iar lumea nu mai poate să trăiască fără de nouități, chiar dacă e bătută greu de soartă.

Noul ziar e redactat în limba flammandă, — un fel de franceză — și se zugrăvește viu în coloanele lui durerea adâncă a bieților belgieni, căzuți sub stăpânire streină, cel puțin vremelnic, și se numește „Antwerpen Tijdingen”. A apărut la 21 Octomvrie și se vinde cu 5 centime. În fruntea numărului prim, se scrie între altele:

— „Această gazetă o scot belgienii credincioși patriei lor. Această credință o dovedesc mai ales prin aceea, că în aceste zile triste dau dovezi de liniște și de demnitate, sfătuiind să facă acelaș lucru și ceilalți locuitori. Am primit voie să publicăm știrile de războiu, atât celea date de comandura germană, cât și celea ieșite dela aliați. Va înțelege ori-cine, că vom căuta să dăm grai numai faptelor și ne vom opri dela orice tâlcuire a lor. Vremea nădejdlor aprinsă, a trecut, precum și a vederii în negru a tuturor lucrurilor. Nădăjdum că toți vor sprijini întrepînderea noastră. Inima fiecărui cetățean patriotic nu poate decât

să simlă împreună cu noi durerea scumpei noastre patrii. Știm cu toții, că nu e lucru bărbătesc altceva și nu putem altfel ajuta patriei noastre, decât dacă ne îngrijim să se păstreze ordinea și încunjurăm ori ce turburare. Dorința noastră este, ca ziarele din Antwerpen să poată ieși iarăși cât mai curând”.

Acest cuvânt cătră cetățile și iscălit de K. Weyler, avocat, Mauw, deputat, ca redactor, și scriitorul Rafael Verhulst.

Articolul prim îndeamnă populația la liniște și scrie spre sfârșit:

— „Orașul nostru a fost cucerit de sable, și în orașul cucerit dreptul e al celui mai tare. Nimenea să nu aștepte dela noi, ca să presărăm flori la pietoarele învingătorului, dar s'o șite toți, cumcă cuceritorul până acum s'a folosit de puterea sa nemăsurată, numai cu cruzare”.

În colo în gazetă, se spune între altele, că lucrurile de hrană sunt mai ieftine acum, decât înainte de războiu. Chilogramul de pâne face 10 centime, untul 3 franci, laptele 10 cenți.

Cele din urmă două coloane ale ziarului sunt cuprinse cu înștiințările deregătorilor militare

Corpul diplomatic la înmormântarea Regelui Carol: sunt ambasadorii Angliei, Germaniei, Rusiei, Franței, Italiei, Austrougăriei și a celorlalte state, — în uniformele lor pompoase.

germane și orășenești. Nu lipsesc nici reclamele! La sfârșit spune redacția, zărele obicinuite până la căderea orașului vor ieși iarăși în curând și atunci „Antiwerpen Tijdingen” va încetă de sine!

RÂNDURI MĂRUNTE

Cum luptă Negrii aduși din Coloniile Franceze. O știre din *Berlin* aduce următoarele amănunte asupra modului de a lupta al Negriilor aduși în Franța:

Soldații negri sunt în mare parte mici de statură și foarte vioi și sprinteni. Ei seamănă foarte mult cu Japonezii. În afară de pușcă, ei mai sunt înarmați și cu un *cuțit lung*, de care se servesc cu multă îndemănare. Arma și-o încarcă cu mâna stângă, ținând cuțitul în mâna dreaptă. Ajunși la 20 metri de dușman, ei a-lungă mai întâi cuțitul asupra acestuia și numai după aceasta atacă cu baioneta. Negrii se pare că nu cunosc frica, se bagă orbiș pe dușman și cuțitul lor totdeauna nime-rește.

Bombele cu vitriol. E de neces-
cris înșvernarea cu care se poartă
războiul acesta mare căruia nu se
știu gazetele ce titlu să-i de: răz-

boiu european, ori războiul mondial?
Toate mijloacele se folosesc pentru
ajungerea scopului final, care ar fi
izbânda unora și răpunerea altora.
Câte feluri de arme a fost în stare să
iscodească mintea omenescă, toate
le găsim pe uriașul câmp de bătaie,
iar luptătorii se întrec se vede în
mănuirea lor, că de aceea nu se
mai pot birui.

Dar își are și războiul acesta nou-
tățile lui în ce privește armele și
aceste arme nouă n'au făcut surprin-
dere numai pe câmpul de luptă și
în cercurile militare, ci au pus în
uimire întreagă oastea celor mulți,
cari abia din gazetele mai mult sau
mai puțin cenzurate, sunt osândiți
să urmărească mersul războiului.

Când am auzit de tunul 42, ne-a
stat mintea în loc și nu mai știam
cum să ne mirăm de năzdrăvania
acestui uriaș în lumea tunurilor. Când
ceteam de isprăvile „Zepelin”-ilor și
a tot felul de aeroplane, ale căror
bombe și săgeți veninoase erau ne-
cunoscute până acum în istoria răz-
boaielor, ori despre gloanțele de
tun cari, când se sparg, răspândesc
în jurul lor un fum veninos pe care
dacă îl respiri te pune la pământ,
etc., ne cruceam și duși pe gânduri
lăsam gazeta din mână. Doamne,
câte n'au mai iscodit oamenii ăștia
ca să se omoare unii pe alții...

De apa fiartă a Sărbilor și de
stuiii Belgienilor (și asta a fost o
armă nouă) rădeam, ne revoltam însă

când auzeam că „dum-dum”-urile
deși sunt oprite, totuși se folosesc
și în acest război „modern”.

Și acum, cetim de o nouă armă
urgisită în acest război, care se
spune că e mai stricăcioasă și ca
„dum-dum”-ul. Arma aceasta e:
bomba cu vitriol, pe care o folosesc
Englezii în luptele cu Nemții. *La
spargerea bombei, vitriolul ce im-
proașcă din ea precum și părțile de
bombă udate de acest venin, înve-
nineză și ard unde ajung, cauzând
în chipul acesta cele mai cumplite
chinuri și dureri celor răniți cu bom-
bele vitriolate.*

Sărbii folosesc în luptă bombele
simple, Englezilor li s'a părut însă
că așa nu sunt destul de stricăcioase
și combinând bomba cu vitriolul cel
mai rafinat, și-au făcut o nouă armă,
care e spaima soldaților germani și
pentru folosirea căreia Anglia se
scuză cu aceea, că bombele vitrio-
late nu sunt oprite de nici o con-
ferență internațională...

- Numeri singuratici din „Co-
sinzeana” se găsec spre vânzare în
toate locurile unde se află de vânzare
„Libertatea”!

Răspândiți revista „Cosinzeana”
între cunoscuții dumneavoastră!

Rămas bun.

*Eu nu sunt fiul tău, mamă, —
Sunt fiul pământului rău,
Sunt fiul țărâniî din care
Pe rând ne-am născut fiecare, —
Stăpânului meu și al tău, —
Eu nu sunt copilul tău, mamă.*

*La sân, ca ș'odinioară
M'ai prinde ș'acuma în plâns,
M'ai da din viața ta viață,
Estalic privindu-mi în față,
Leoaică, la inimă, strâns
Ținându-ți dulcea comoră.*

*Dar nu sunt copilul tău, mamă;
M'au prins și valuri mă poartă,
M'au prins și valuri mă duc;
De grinzi și de paie m'apuc,
Și bat la ori-și-ce poartă,
Și nimenea nu mă ia 'n samă.*

*Pe alte tărâmurî mă chiamă
Poruncă ce nu pot sfîdă,
Mă smulge din brațele tale;
Meniri mă 'ngenunche, 'fatale,
Mă cer, și lor mă voi da,
Eu nu mai sunt fiul tău, mamă.*

*Obrazu-ți de lacrimi e ud,
De lacrimi ți-e inima plină;
Eu trec pe un altfel de drum
Și n'am să mai viu de-acum...
O, mamă, eu nu sunt de vină,
Sunt fiul pământului crud.*

ION GORUN

Răzbunarea lui moș Milon.

— Episod din timpul războiului franco-german, dela 1870. —

De o lună de zile, soarele își varsă pe câmpii flacăra arzătoare. Bucuroasă, viața crește sub potopul de foc; pământul e verde, de-ți ia ochii. Până 'n marginile zării, cerul e albastru. Fermele normande, împrăștiate pe câmpie, par, de departe, crânguri îngrădite de brăde de fagi răsfirați. De aproape, după ce ai dat la o parte bariera mîncată de cari, ți-se pare că vezi o grădină nescărșită, căci toți merii bătrâni sunt în floare. Trunchiurile negre, sucite, întortochiate, trase pe linie prin curți, își înalță sub cer domurile lor înviorătoare, albe și trandafirii. Dulcea mireasmă a răsuflului lor se amestecă cu mirosurile grase ale staulor deschise și cu aburii bălăgarului în dospire, răcîit de găini.

E la nămiezi. Familia prânzește la umbra părului de dinaintea ușii: tata, mama, două servitoare și trei flăcăi. Tăcere. După supă, vine rîndul fripturii cu cartofi prăjiți cu slănină.

Din cînd, în cînd, o slugă se ridică și se duce în pivniță de umple un urcioc cu cidru.

Stăpânul, un om zdravăn ca de patru zeci de ani, se uită mereu la o viță fără ramuri, și care se petrece, în svârcoliri de șarpe, pe sub ferestrele casei, de-alungul zidului.

Și zice însfîrșit: „Vița tații îmugurește de timpuriu în așt an. Te pomenești c'o da“.

Stăpăna se întoarce și ea și privește, dar tace chitic.

Vița aceasta a fost plantată tocmai pe locul în care bătrînul, „tatăl“, fusese împușcat.

* * *

Eră pe vremea războiului din 1870. Prusacii ocupau toată partea locului. Generalul Faidherbe, cu armata de nord, le ținea piept.

Statul major prusian se așează în chiar ferma aceasta. Bătrînul țaran, care o stăpăna, Moș Milon, Petre, îi primise și-i găduse cât putuse mai bine.

De o lună avangarda germană sta în observație în comună. Francezii rămăneau neclintii, la zece leghe depărtare; și totuși, în fiecare noapte, ulanii pieriau.

Toți cercetașii răzlețiți, cei trimiși să facă ronduri, cei care plecay numai doi trei, nu se mai întorceau.

Erau găsiți morți, dimineața, într'un câmp, lângă o curte, într'un șanț. Până și caii lor zăceau de-alungul drumurilor, înjunghiați cu o împunsătură de sabie.

Morțile acestea păreau făptuite de aceeași oameni, cari nu puteau fi descoperiți.

Tot satul fu băgat în sperieți. Fură împușcați, numai după o pără, mulțime de țărani, femei fură închise; copiii fură siliți prin spaine, să spună ceva. Dar nimic nu se descoperi.

Și iată că într'o dimineață, Moș Milon fu găsit în grajdul casei lui, cu fața brazdată ca de o sabie.

Doi ulani fură găsiți la 3 kilometri departe de fermă. Unul dintre ei ținea încă în mână sabia lui însăngerată. Dovadă că se bătușe, se apărase.

Un consiliu de războiu, strâns numai decăt, în aer liber, înaintea fermei și bătrînul fu adus.

El aveă șaizeci și opt de ani. Eră mic, slab, încovoiat oleacă, cu mâni mari ca niște picioare de rac ăriaș. Părul lui cenușiu, rar și ca un puf de rătușcă, lăsa să i se vadă peste tot pielea craniului. Prin pielea neagră și creată a gătului îi eșiau vine groase, care se infundau sub falci, ca să răsără la tâmpie. Lumea din partea locului îl credea sgărcit și cărcotaș.

Fu adus între patru soldați, în fața mesei de bucătărie, scoasă dinadins. Cinci ofițeri și colonelul se așezară în jurul mesei.

Colonelul luă cuvîntul, în franțuzește:

— Moș Milon, decînd suntem aici, n'am avut decăt prilej de laudă pentru dumeata. Ai fost totdeauna

cuvincios și chiar îndatoritor față de noi. Astăzi însă o groaznică învinovățire apasă asupra-ți și trebuie să se facă lumină. Spune-ne de unde ai căpătat rana de pe față dumatilă.

Țăranul tăcu.

Colonelul vorbi iar:

— Tăcerea te osândește, Moș Milon. Dar eu țin să-mi răspunzi, înțelegi? Știi sau nu, cine i-a ucis pe cei doi ulani, găsiți azi dimineață aproape de Calvaire?

Bătrânul răspunse deslușit:

— Eu.

Colonelul, mirat, tăcu o clipă, privind ținta la prizonier. Moș Milon sta nepăsător, cu aerul lui de țăran îndobitocit, cu ochii plecați, ca și cum ar fi vorbit preutul din sat. Un singur lucru puse arăta turburarea-i silnțioasă: își înghiția noduri noduri scuipatul, cu o silnță vădită, ca și cum i-ar fi fost gătul sugrumat.

Familia lui, fiu-său Ion, noră-sa și doi nepoței stăteau trași la zece pași depărtare, spăimântați și desnădăjduți.

Colonelul vorbi:

— Și ai cunoștință de-asemena cine i-a ucis pe toți cercetașii armatei noastre, cei găsiți în fiecare dimineață, pe câmpuri, vreme de o lună?

Bătrânul răspunse cu aceiași nepăsare de brută:

— Eu.

— Tu i-ai omorât pe toți?

— Pe toți, da, eu.

— Tu singur?

— Io singur.

— Spune-ne acum, cum făcea!

De astădată, omul păru turburat. Nevoia de-a vorbi mult îl stingheria vădit. Bolborosi:

— Par'că mai știi? Făceam cum îmi venia la 'ndemână.

Colonelul strău:

— Te vestesc că va trebui să-mi spui tot. Ai face mai bine dacă te-ai hotărî pe dată. Cum ai început?

Omul aruncă o privire îngrijorată asupra familiei lui, holbată în apropiere.

— Mă 'ntorceam într-o seară, să fi fost pela ceasurile zece, a treia zi de când veniserăți. Mneata, și p'ormă soldații mnitale mi-au luat fânul în preț de cincizeci de franci, cu o vacă și doi berbeci. Mi-am zis: să mi-i ia, las'! o să mi-i întorc eu într'un fel. Și mai aveam și alte, colea, pe inimă! și să vi le spui. Și iată că văd pe unul din călărașii mneavoastră că-și fuma pipa napoia șopronului meu. Mi-am luat binisor coasa, și-am venit pe dinapoia lui de nu m'a simțit de fel. Și i-am retezat capul, așa, ca pe un spic, că n'a putut zice nici „of”. N'aveți decât să căutați în fundul băltoacei: o să-l găsiți într'un sac de cărbuni, cu o piatră de gât.

„Aveam planul meu. L-am desbrăcat, i-am luat

dela ghețe până la capelă și le-am ascuns în cuptorul din pădurea Martin din napoia curții”.

Bătrânul tăcu. Ofițerii, amuțiți, se priveau. Întregoritorul reincepu, și iată ce mai aflară.

Întâia crimă săvârșită, omul trăi cu această cugețare: „Să ucidă prusieni!” El îi ura cu o ură posomorâtă și inverșunată de țăran șgărcit și — bine 'nțeleș — patriot! Își avea planul lui, după cum spunea prea bine. Câteva zile așteptă! Moș Milon cră lăsat slobod încoace și 'ncolo, ziua și noaptea, așa se arătase de plecat învingătorilor, supus și îndatoritor. El însă vedea, în fiecare seară cum pleacă iscoadele nemțești. Într-o noapte auzind numele satului în care aveau să se ducă niște călărași, și cum știa acum, din freacarea cu soldații, destule vorbe nemțești, se strecură din casă.

Eși din curte, se furișă în pădure, ajunse la cupurtor, străbătând în galeria lungă și, culegând de pe pământ hanele mortului, se îmbracă cu ele.

Hoinări apoi pe câmpie, pândind, ascunzându-se pe după tufe, trăgând cu urechea la cele mai mici zgomote, treaz ca un braconier.

Când crezută că a sosit ceasul, se apropie de drum și se ascunse într'un stușiș. Aștepta mereu. În sfârșit, pela miezul nopții, un galop de cal tropăi pe pământul tare al drumului. Omul puse urechea la pământ, ca să se asigure că un singur călăreț se apropie, și se pregăti.

Ulanul venia zorit, aducea depeși. El alergă, cu privirea cercetătoare, cu urechile la pândă. Când îl simți la zece pași, Moș Milon se târi de-a curmezișul drumului, gemând: „Hilfe! Hilfe! Ajutor, ajutor!”

Călărețul se opri, recunoscu un cavalerist german, îl crezu rănit, cobori de pe cal, se apropie fără nici o bănuială și, când se plecă de-asupra necunoscutului, primi drept în pantece lama încovoiată a sabiei. Căzu lat, fără agonie, abia zguduit puțin de ultimii fiori ai morții.

Normandul, cu o stăpânită bucurie de țăran bătrân, se sculă de jos și, așa de-o plăcere, tăie gâtul cadavrelui. Apoi târi până la șanț, unde-l lăsă.

Calul, liniștit, își aștepta stăpânul. Moș Milon se urcă în șea, și-o porni la galop peste câmpii.

Peste vr'un ceas, unchiașul zări încă doi ulani, carc se întorceau împreună la cartier. „Hilfe! Hilfe!”. Prusienii îl lăsară să se apropie, cunoscând uniforma lui, fără nici o bănuială. Și bătrânul trecu, ca o ghiulea printre amândoi, culcându-i la pământ cu sabia lui și cu un revolver.

Apoi înjunghie caii, caii nemțești! Pe urmă se întoarse tiptil la cuptorul de cărbuni și își ascunse calul în fundul întunecat al galeriei. Își lepădă uniforma, îmbracă sdrênțele lui și, ajungând la culcușul de-acasă, dormi până la ziua.

Patru zile sezu la cămin, așteptând să se sfârșească ancheta, dar, în a cincea zi, eși iar, și ucise încă doi soldați, cu același plan. De atunci nu se mai

opri! În fiecare noapte, hoinăria într'un noroc, culcând la Prusieni, când colo, când dincolo, galopând prin câmpiile deșarte, sub lună, ulan pierdut, vânător de oameni. După ce-și isprăvia sarcina, lăsând în urma lui cadavre țepene de-alungul drumurilor, bătrânul cavalerist, își ascundea în fundul cuptorului calul și uniforma.

Pe la prânz, foarte liniștit, ducea todeauna ovăz și apă calului lui, și-l nutria din belșug, pentrucă îi cerea muncă multă și de seamă.

Dar, în ajun, unul dintre cei atacați se ferise bine și-l pocnise cu sabia peste obraz.

Tot el însă îi ucise pe amândoi. Își dosise calul ca de obicei, și-și schimbase hainele; dar, întors acasă, o slăbiciune îl prinsese, și el se târâse până în grajd, casa fiind mai departe.

Și fusese găsit acolo, sângerat pe pae...

* * *

Sfârșindu-și povestea, el ridică deodată capul și privi trufaș pe ofițerii prusieni.

Colonelul, care-și răsuca mustața, îl întrebă:

— Nu mai ai nimic de spus?

— Nu, nimic; socoteală dreptă: am gătat și sprezece, nici unul mai mult, nici unul mai puțin.

— Și știi că ai să fii osândit la moarte?

— Parcă eu cer ertare.

— Ai fost soldat?

— Da. Am făcut campania, pe vremuri. Și-apoi, alde voi ați omorât pe tata, care a fost soldat al Împăratului de mai nainte. Și tot voi mi-ați ucis pe fiu-meu François, în luna trecută, lângă Évreux. Eram dator, v'am plătit. Sântem chit.

Ofițerii se priveau.

Bătrânul urmă:

— Opt pentru tata, opt pentru fecioru-meu, sântem chit. Ceartă nu v'am căutat, vasăzică! Habar n'aveam de cine sânteți voi! Nici nu știau de unde veniți. Și-ați venit la mine, ca să-mi porunciți, ca acasă la voi! M'am răzbunat și eu pe aia... Nu-mi pare rău de loc!

Și, îndreptându-și pieptul încovoiat, bătrânul își incrucea brațele într'o poză de erou mil.

Prusienii își vorbiră în taină multă vreme. Un căpitan, care și el perduse pe fiu-său, de vreo lună, apăsătoare pe tâlharul acesta măret.

Atunci colonelul se ridică și, apropiindu-se de Moș Milon, îi șopti:

— Ascultă, moșule, este un mijloc ca să-ți scapi viața, să...

Dar țărânul nu asculta de loc, și, cu ochii înfipti în ai ofițerului învingător, pe când vântul îi juca puful rar de pe scărfărie, el făcu o strămbătură grozavă, care-i increți toată fața slabă și brăzdată de sabie, și trăgând din pieptu-i, scuipe, din toată puterea lui, în plin, în fața Prusianului.

Colonelul, scos din fire, ridică mâna, și moșnea-

gul, a doua oară, îi scuipe în obraz. Toți ofițerii sărăseră în picioare și urlau ordine, în același timp.

În mai puțin de un minut, țărânul tot nepăsător, fu lipit de un zid și împușcat, pe când el zămbia rând pe rând: lui Ion, fiu-său mai mare, noră-si și nepoțelilor, care-l priveau, pierduți.

V. Demetrius.

D C R

Nu mai zăresc între ferestre buchetul luminând în glastre, Adormitor de mirodenii, nălucitor de vii culori, Și nu te mai gădesc voiasă în preajma veselelor flori Ce tresăriau înfiorate sub caldul fericirei noastre!

Și nu mai simt însăgetarea privirii tale pătimase Nici fulgerarea siluetei ce am păzit-o zi cu zi... Un gol imens mă împresoară, ca golul unei veșnicii, Și moartea ce-o nesocotisem, acum îmi pare uriaș!

Căci azi, în locul tău la geomuri, adorm perdelele lăsate, Iar cuibul îți-se odihnește sub pază de obloane trase... Mă'mbie dorul să-i trec pragul, să sorb mirezmele rămase Cum sorbi parfumul dintr'o carte pe locul unei flori uscate

GEORGE CAIR

SURZII

de IOAN DRACU

Departa de satul în care-și avea bordeiul, în maringea șoselii, într'un loc singuratic, mărginit în dreapta și în stânga de păduri bătrâne, un om păzea vreo sută de oi al căror stăpân era.

Omul era surd. După foamea care îl cuprindea el simțea că ciasul cinei sunase de mult, și din când în când, injură cu mai multă energie pe nevastă-sa, care nu-i aducea încă de mâncare.

Dacă n'ar fi avut oile cu el, ar fi pornit în goană până 'n sat.

De aceeaș parte a șoselii, la vreo cincizeci de metri mai la vale, o femeie bătrână tăia iarbă pentru vaca ei. Baba era copleșită de ani și de greutatea unei faime neplăcute. Toți fugeau de ea ca de o vrăjitoare și ca de o hoojă. Deși cunoștea amănuntele acestea, omul nostru, îmboldit de foame, nu șovăi și se duse spre ea.

— N'ai vrăc cumva, îi zise el, să arunci o privire asupra oilor mele, până când mă duc să mănânc? La reîntoarcere, o să vedem. Am să te răsplătesc în așa mod, încât ai să fi, nădăjduesc, răsplătită.

Dar bătrâna eră și ea surdă. De aceea răspunse înțepată :

— Ce mai vrei? Iarba e pentru toată lumea, și cine îți dai voie să mă joprești s'o'ntai? Auzi iarba! Adică să-mi las eu vaca să moară de foame ca să aibă oile tale cum să crape de prea multă mâncare! În ce vremuri mai trăim, Doamne! Lasă-mă în pace. Du-te naibii!...

Ciobanul luă gestul 'cu care bătrâna întovărăși vorbele ei, drept un consimțământ. Fără să zică o vorbă, se 'ntoarse și porni repede spre casă. Zăpăceala nevastei i se părea de neiertat și nerăbdarea de a o pedepsi îi grăbea pașii.

Dar scena care îl aștepta îi schimbase mânia în milă. Nevasta lui, care mănecase ciuperce otrăvitoare, se zbatea pe pardoseală, chinată de moarte. Omul nostru o ridică și după câteva îngrijiri pricepute, izbuti să neutralizeze efectele otrăvii. Iși grăbi dar masa și se reîntoarse iute la locul unde-și lăsase oile.

Oricât de repede ar fi făcut toate 'astea, totuși lipsa lui durase mai bine de un cîas. Mergă îngrijat gândindu-se la faima urâtă a vrăjitoarei care rămăsese să-i păzească turma. Cum ajunse la locul de unde plecase, aruncă o privire bănuitoare spre babă și cercetă dacă nu cumva îi lipsește vreo oaie. Dar cum erau toate la număr, el rămase încântat.

Ce înșamnă și bănuiala! gîndi el. Uite o femeie bătrână căreia satul vrea să-i arunce în spinare toate hojiile și care e de bună seamă o femeie foarte cum se cade. Merită să o despăgubesc de nedreptatea pe care i-o face răutatea bănuitorilor și celor răi de gură. Și apoi, dacă e cumva prietenă cu diavolul, poate că dărnica mea o s'o facă să mă cerțe de rele...

Ochiul lui fînti o oaie mare și grasă care n'avea alt defect decât aceia, că eră șchioapă. Infirmitatea asta nu o strica însă. Omul o luă în brațe, se duse la bătrâna, îi puse animalul la picioare și zise, arătându-i-l cu amîndouă mîinile :

— Uite, ții-o dau ca răsplătă pentrucă ai fost așa de bună. Primește-o te rog; e dar.

Bătrâna se înțepeni pe loc ca un cocoș mînios. Aruncându-și ochii asupra oaii și observînd că e șchioapă, răspunse repede :

— Sfinte Doamne, poftim și asta! Dar nici nu m'am mișcat din loc cît ai lipsit de aici! Cum în-drăznești să mă învinovățești că m'am repezit asupra oaii și n'am avut altceva mai bun de făcut decât să-i rup laba? Se vede că ești nebul! Nici nu mă așteptam la asta; ce să mă cred, Doamne ?

— Lăna e bună, subțire și mătăsoasă, adăogă ciobanul; carnea e nu se poate mai bună. Dacă însă nu-ți place s'o mînănci, poți s'o vinzi cu douăzeci și cinci de lei.

— Nu înțelegi, omule, strigă baba infuriată, că nici nu m'am mișcat din loc; necum să-ți stric oile.

Ești un mîncinos, un hoț și un păgân! Du-te de aici! Fugi mai iute, ori îți scot ochii cu unghiile!

Eră amenințătoare. În una din mîini strîngea covulșiv o seceră, iar cu cealaltă își arătă unghiile nespuse de lungi și de ascuțite.

Mirat la început, apoi speriat, omul se dete înapoi și ridică instinctiv bastonul. Gestul acesta de apărare fu de ajuns ca să infurie de tot pe babă, care începu să-l injure în toate felurile și se prefăcu că vrea să-i scoată ochii. Și cum ciobanul se simțea cuprins de o mînie crescîndă care gonea răbdarea, seceră și bățul se pregăteau să se întâlnească!

În aceiași clipă, un călăreț, mîndundu-și calul cu picioarele și cu pumnii, venea în goană spre ei.

Cei doi certăreți îl zăriră. Uitănd să se mai bată, ei se așezară de-a curmezișul drumului și siliră pe călăreț să se oprească. În timp ce bătrâna apucă frîul din dreapta, ciobanul îl apucă din stînga și, adresîndu-se călărețului, zise foarte politicos :

— Te rog, domnule călăreț, fii bun și fă-te judecător între mine și femeia asta. Ea mi-a făcut un mic serviciu; eu m'am grăbit să-l recunosc oferîndu-i o oaie. Ei bine, nu numai că m'a refuzat, dar m'a mai și amenințat că are să-mi scoată ochii cu secera.

Baba strigă la rîndul ei :

— Nu-l asculta! minte! Ce sunt eu de vină dacă i-a rămas oaia șchioapă. N'avea nebul, decât să ia seama la turmă. Cât timp a lipsit el, eu n'am făcut altceva decât să tai iarba, departe de oile lui...

Din nenorocire, nu nimeriseră bine. Călărețul eră tot așa de tare de ureche ca și ei. Fața lui palidă dovedea o îngrijorare și o teamă puțin obișnuită.

— Da, mărturisesc, zise el cu glasul tremurînd, calul nu e al meu. Dar să nu credeți că-s hoț.eram grăbit de tot; am întîlnit un cal în drum, fără stăpîn, și l-am încălecat ca s'ajung mai iute. Acesta e adevărul. Dacă e al vostru luați-l și lăsați-mă să trec, că vă jur că n'am o clipă de pierdut...

Bătrâna surdă înțelese că drumușul e de partea ciobanului, iar acesta crezî că noul venit e de partea bătrînii. Începură dar să se injure din nou și se amenințe cu furie, muștrînd pe ce-l pe care-l luaseră ca arbitru că e nedrept și necinstit. Călărețul, la rîndul lui, presupuse că cei doi turioși îl certau și că-i arătau pumnul din pricina calului pe care-l furase. Și-și amestecă glasul în concertul de muștrări și de injurături...

În clipa aceia zăriseră căteși trei un bătrîn care mergea pe marginea șoselei, cu capul plecat în jos, trecînd pe lângă ei fără să-i vadă. Un om așa de bătrîn și de serios întruni în ochii lor toate condițiunile unui bun judecător. Alergară la el și-l rugară să le acorde o clipă de ascultare. Fiecare din ei își spuse plîngerea și îl invită, în vîlmășagul de vorbe care pornea în același timp din trei guri de oameni necăjiți, să-i spue cine are dreptate din toți.

Lucru ne mai auzit. Bătrânul eră și mai surd ca ei. De aceia le răspunse:

— Da, da, înțeleg. V'a trimes nevastă-mea, nu e așa? Vreți să mă convingeți să mă întorc la ea acasă. Nu mai încercați zadarnic. Sunt hotărât. Prea m'a pedepsit cerul crud din clipa când mi-am părăsit viața pașnică, ca să mă înșor. Nu cunoașteți pe nevastă-mea. E Satan în persoană. Xantipa ar fi părut un înger pe lângă ea. Nu mai pot trăi lângă o astfel de femeie. M'a făcut să făptuesc atâtea păcate în cât nici două sute de ani de sfințenie nu ar fi de ajuns ca să-mi isprăvească ispășirea.

Mă duc la Ierusalim în hagiafac. Am să mă ascund apoi în pustiu și am să încerc să capăt prin post și rugăciuni iertarea dumnezeiască. După aceia am să cutreer lumea pe jos, cu desaga în spinare și am să-mi cerșesc pâinea. Ori cât va fi suferința de mare, n'ar face cât chinul de a o mai vedea în ochi pe nevastă-mea...

Verbele bătrânului nu împiedecară pe ceilalți să vorbească. Li-se părea că bătrânul se codește și n'are curajul să-și spue părerea. Unul îl îndemnă să isprăvească odată, altul îl învinuie de slăbiciune; bătrâna îi ziceă că e umblă 'n lună, iar el se rugă de toți să-l lase în pace. Un veac de ar mai fi ținut țearta, nu i-ar fi putut împacă.

În vreme ce zbiearu cu toții fără a se putea înfelege, călărețul văzî în depărtare niște oameni cari veneau cu pașii mari. Sub influența unei conștiințe tulburate i se părû că vede jandarmii, sări repede de pe cal și o luă la fugă. Alte motive, îl făcură pe cioban să se depărteze și ei; turma îi plecase peste câmp și trebuia să pornească repede după ea ca s'o ajungă.

Întâmplările zilei, îl intristară. Blestemă în gând arbitrii și plânse pe ruinele unei dreptăți care se sfărșise pe pământ. Bătrâna, necăjită, se întoarșe la grămada ei de iarbă, lângă care pășteau oaia schoapă. Baba puse mâna pe ea, îi trecu o frânghie pe după gât, și ca să se răzbune de acuzarea nedreaptă pe care o socotea că i-a adus-o ciobanul, luă oaia cu ea acasă.

Cât despre bătrân, își urmă drumul până în satul vecin unde se opri ca să petreacă noaptea. Odihnă și somnul îl potoliră mult necazul contra nevestei. Și când rudele și prietini veniră să-l caute, el se hotărî să se reîntoarcă acasă, în speranță, poate naivă, că de data asta nevasta va fi potolită și supusă.

Colecțiile „Cosinzenii“

de pe anul I, II și III. se pot comandă dela administrația revistei, pentru suma de 27 cor.

Abonații noștri noi, cari doresc să aibă revista noastră dela început, le capătă foarte trei colecțiile pentru suma de numai 20 coroane.

SCOARȚE pentru „COSINZEANA“

Abonații noștri cari doresc să aibă scoarțe pentru revistă de anul 1913, sunt rugați să binevoiască a ne trimite suma de cor. 2-20. Scoarțele se expediază îndată după primirea banilor. □ □

EDITURA „LIBRĂRIEI Dr. S. BORNEMISA“

CETIȚI TOȚI:

<i>I. Aprăbiceanu</i> : Schițe și povestiri	2-
<i>A. Ciura</i> : Amintiri, schițe și naveli	1-60
<i>Gh. Stoica</i> : Alte vremuri, schițe și naveli	2-
<i>V. Eftimiu</i> : Poezile singurătății, poezii	2-
<i>L. Rebreanu</i> : Frământări, naveli	1-50
<i>S. Bornemisa</i> : Almanahul scriitorilor dela noi 1-60	
<i>I. Dragoslav</i> : Voluntăți, schițe și povestiri	1-80
<i>A. Popovici</i> : Misterul poeziei, roman	1-81
<i>St. Lăzăru</i> : Florile Basului, poem	1-81
<i>A. Francu</i> : Crima lui Silvestre Bonard, rom. 1-80	
<i>G. Biedenkapp</i> : Ce prestece cu epichului meu 0-30	
<i>S. Lagerlöf</i> : Marșul Sântei Veronici	0-60
<i>A. Hamat</i> : Noua lege militară	2-
<i>E. Borcia</i> : Versuri fluzitate	0-60
<i>H. P. Petrescu</i> : Vădușoara și alte 6 monologe 1-	
<i>V. Stoica</i> : Scrișori, piesă trad.	0-30
<i>E. Suciă</i> : Țigănu în cărușă, dialog	0-30
<i>E. Suciă</i> : Sara pe nișă, tablou	0-30
<i>G. Todica</i> : Sări din univers	0-30
* * * Bălbii și Tămășița, povești	0-30
<i>I. Dragoslav</i> : Voluntăți, povestire	0-30
<i>I. Dragoslav</i> : Împăratul Rogojină, poveste	0-30
<i>I. Dragoslav</i> : Codreanu, povestire	0-30
<i>I. Dragoslav</i> : Povești de sărbători	0-30
<i>L. Pfeiffer</i> : Situa din anul comedie trad.	0-30
<i>S. Bornemisa</i> : Cele mai frumoase, poezii pag. 0-60	
<i>S. Bornemisa</i> : Nansa, Nasul, întâia scrisoare de dragoste, Trei monologe trad.	0-50

Pentru porto să se timită deosebit 10 30 fl.

A se cere dela:

„LIBRĂRIA Dr. S. BORNEMISA“ în ORĂȘTIE (Szászváros).